

onderzoek alles

12/03/2011 | Marcel Schmeier M SEN | www.onderwijsgesk.nl

Ik ben voor vernieuwingen. Sinds mensenheugenis is er kritiek geweest op de manier waarop wij onze kinderen onderwijzen. Veel onderwijsvernieuwers waren van mening dat het radicaal anders moest. Bijvoorbeeld omdat het onderwijs dat zij zelf hadden genoten in hun ogen niet voldeed of omdat het hopeloos verouderd zou zijn en niet die vaardigheden zou aanleren die nodig zijn in de moderne samenleving van de toekomst.

Maar is het wel zo verstandig om álles terzijde te schuiven? Revolutie? Het volledig omgooien van het onderwijs is een hachelijke zaak en zou alleen gedaan moeten worden als hiervoor degelijk bewijs bestaat dat het betere resultaten oplevert.

Toch zijn er regelmatig radicale vernieuwingen: Slash21, het studiehuis en het realistisch rekenen zijn hiervan voorbeelden. De laatste twee zijn bovendien grootschalig ingevoerd in het Nederlandse onderwijs. Alle drie vernieuwingen zijn overigens bedacht door mensen die mijlenver weg staan van de dagelijkse praktijk.

Ze zijn van bovenaf opgelegd en er is hiertegen veel weerstand geweest door de mensen die het moesten gaan uitvoeren. Niet omdat zij niet open zouden staan voor vernieuwingen, maar omdat zij vanuit hun vakmanschap wisten dat deze aanpakken ineffectief zijn.

De natuur leert ons dat veranderingen langzaam gaan. De evolutie is hiervan een mooi voorbeeld. Het bestaande concept wordt niet zomaar overboord gegooid, maar wordt telkens verbeterd met dingen die goed werken en een voordeel opleveren. Onderwijsevolutie is een meer verstandige aanpak dan revolutie volgens mij.

In onderwijsvernieuwing wordt ook te vaak de nadruk gelegd op vernieuwing in plaats van verbetering. Onderwijsverbetering is dus eigenlijk een veel beter woord in mijn ogen. Het geeft je het bewustzijn om te reflecteren of de gebruikte aanpak inderdaad werkt. Zijn de opbrengsten goed? Profiteren de kinderen?

Leerkrachten zijn vakmensen die dagelijks de effecten van hun aanpakken zien en hierop reflecteren. Zij weten derhalve wat goed is voor de kinderen. Onderzoekers kunnen deze bevindingen vervolgens verder bekijken en eventueel bewijzen dat deze inderdaad effectief zijn. Andersom kan het natuurlijk ook: onderzoekers zien dat er een significante effectgrootte is bij een zekere aanpak, waardoor leerkrachten hiermee hun voordeel kunnen doen in de klas.

Het is interessant om onderwijsvernieuwing eens te vergelijken met vernieuwingen in andere maatschappelijke sectoren. Zo zijn er in de farmaceutische industrie regelmatig doorbraken. Er worden nieuwe medicijnen en behandelingen ontdekt tegen ziektes die eerst onbehandelbaar leken.

Toch komen deze medicijnen niet direct op de markt. Er vindt eerst uitgebreid onderzoek plaats naar de effecten en neveneffecten door deze te testen op een kleine groep gebruikers. Pas nadat het effect van de medicatie is aangetoond en eventuele bijwerkingen onderzocht zijn, wordt er overgegaan op grootschalige toepassing ervan.

De reden hiervan is eenvoudig: de negatieve gevolgen voor de volksgezondheid kunnen simpelweg te groot zijn. Een eventueel voordeel op de korte termijn wordt niet geplaatst boven de gevolgen op de lange termijn.

**“Bij onderwijs-
evolutie wordt het
bestaande concept
niet zomaar
overboord gegooid,
maar wordt telkens
verbeterd met
dingen die goed
werken en een
voordeel opleveren.”**

De geschiedenis heeft ons geleerd dat medicijnen die goed werken tegen bijvoorbeeld misselijkheid op de lange termijn zeer schadelijk kunnen zijn. Diëthylstilbestrol (DES) werd in de jaren '70 van de vorige eeuw door artsen voorgeschreven aan zwangere vrouwen omdat het de kans op het krijgen van een miskraam zou verkleinen. Later bleek dat het geheel niet werkte en zelfs zeer schadelijk was voor de ongeboren vrucht. Thalidomide (Softenon) helpt goed tegen ochtendmisselijkheid bij zwangere vrouwen. Later bleek dat deze vrouwen vaak kinderen kregen met ontbrekende lichaamsdelen. Beide medicijnen zijn niet meer verkrijgbaar.

Als we zo voorzichtig zijn bij het toepassen van medicijnen op mensen, waarom zijn we dit dan niet bij het toepassen van didactische en pedagogische aanpakken op onze kinderen? Zij zijn het meest kostbare bezit van onze samenleving: de volwassenen van de toekomst aan wie wij onze wereld overdragen.

In hoeverre zijn wij als leerkrachten eigenlijk op de hoogte van wetenschappelijk onderwijsonderzoek? Laten we ons niet teveel leiden door de verhalen van de edubabbelaars? Ze vertellen mooie verhalen die vaak logisch klinken, maar vaak bol staan van de drogredenen.

De commerciële belangen in het onderwijs zijn groot: er moet een product worden verkocht. Toen ik op de NOT rondliep verbaasde ik me over de honderden exposanten. Er wordt blijkbaar grof geld verdiend aan onderwijs. Hoeveel hiervan heeft een direct positief effect op hetgeen er in de klas gebeurt?

Hoeveel leerkrachten zijn kritisch op wat er in de teamkamer op tafel ligt? Gratis magazines en soms zelfs een heuse glossy? Wat staat er in het colofon? Wie is de uitgever? Commerciële bedrijven geven niet zomaar iets gratis weg. Ik begrijp dit trouwens wel hoor: het is de taak van een bedrijf om reclame te maken en zich te profileren. Af en toe iets weggeven om zodoende een goede omzet te draaien.

Tegelijkertijd is het de taak van de leerkracht om kritisch te zijn en te toetsen of het didactisch en pedagogisch handelen een positief effect heeft op de opbrengsten: methoden, methodieken, materialen en aanpakken. Het belang van de kinderen staat voorop.

Ik ben voor vernieuwingen. Maar laten we ook de kritische vraag durven stellen of de vernieuwing wel een verbetering is. Onderzoek alles . . . en behoud het goede (Paulus).

Bronnen:

Biervliet, P. (2008). *Constructivistisch leren: broodje aap of wetenschap?* In Braams, t. & Milikowski, M. (2008). *De gelukkige rekenklas*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Wikipedia. *Diëthylstilbestrol*. Verkregen op 12-03-2011 via deze link: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Di%C3%ABthylstilbestrol>

Wikipedia. *Softenon*. Verkregen op 12-03-2011 via deze link: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Thalidomide>